

ישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
13.3.1951
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

מר גרין

אנו נשתמש בכל החוקים הנוצאים במחלקת
ממשל התושבים שליד משרד הפנים. לכל
אדם ישנו שאלון אישי, ומתוך האלונים הללו נוציא את בעלי זכות
הבחירה לכל בוחר נכין כרטיס מיוחד. הכרטיסים הללו נקובים
ונוצעים באורה מיוחדת שאי-אפשר לזייפת.

ההחלטה שכל קלפי יהיו 800 בוחרים

היא מוגזמת במקצת. אני חושב שאפשר להטמיר זאת כפי שהיה מוקדם -
1200 איש בקלפי. האנשים יקבלו הדרגה לאן וכיצד עליהם לפעול.
הקלפיות תהיינה עד כמה שאפשר במרכזים של מקומות מגורים. על הצבא
אזכור לחוד. מכל רשימת הבוחרים יהיו רק 6 העתקים. לפני 3 שנים
הדפסנו את הרשימה על סטנסיל, אבל עכשיו, אם רוצים למהר ולגמר,
מוכרחים להסתפק ב-6 העתקים - זהו המקסימום שהמכונה יכולה להוציא
בפעם אחת.

כל מפלגה תוכל להשתמש ברשימות הללו,

ובאשר אל כך יהיה לענות שבמילוי של כל האנשים הנוצאים שנוצא מיד
הפעל גדול יותר של העתקים - זה יקח יותר זמן, ויצאילך את המועד
בדרך ל-18 יום בטרם יושג.

באשר מודפסונה הרשימות, נכין לכל בוחר
"הודעה לבוחר". ההכרח לכך נובע משני טעמים (א) ישנו חשש שהכפילות
אינן מדויקות או שהאנשים החליטו את כתבתם; (ב) הנסיון הנוכחי
שאם אדם צריך לחפש את עצמו בקלפי זה גוזל הרבה יותר זמן. אנו
נטלח לכל אדם כרטיס כזה, ושם נציין את הקלפי שבה עליו לחוד. אם
אדם היה גר בצפון וישנה את כתבתו לדרום - וב"הודעה לבוחר" תצויין
הקלפי בצפון משום שהאיש לא הודיע על שנוי כתבתו - הוא יטרח
את עצמו ויפזיע במשרד הרושם וישנו את הקלפי שלו. כל אדם שלא
יקבל את ה"הודעה לבוחר" יהיה בבחינת חסוד שעמו אינו כלול ברשימת
הבוחרים, והוא יצטרך לדאוג לכך. כל מפלגה שתדעה לקבל העתקה
ברשימת ה"חשודים" הללו שלא קבלו את ההודעה לבוחר - תוכל לעשות
כן.

תוך כדי פעולה זאת אנו רוצים לעשות

לרות נוסף - וזהו ענין פנקסי הזהות. ל-1/4 מיליון בעלי זכות הבחירה
אין פנקסי זהות. לפי ההודעה לבוחר נפסין את אלה. אין להם מעודת זהות
ונודיע להם שעליהם להתייצב ולקבל את מעודת הזהות.

מה יבוצע לענין הבחירות בצבא, ישנה

רק דרך אחת, והיא: הצבא יצטרך להצביע בלי רשימות בוחרים. כל אחד
מן החיילים יהיה כלול ברשימת בוחרים אזרחית. מתוך כל בעלי זכות
הבחירה נוציא את אלה המשרתים בצבא ונשים את כרטיסיהם בכרטיסיה
נפרדת. החיילים יצביע בהעמפה כפולה - אחת המכילה את פתק ההצבעה
והשנייה את מספר החייל. על ידי כך נוכל לזהות מי מן החיילים לא
הצביע ומי מהם הצביע פעמיים.

כיצד אפשר להכטיח שכל חייל יקבל את
הכרטיס שלו?

ס. צילון:

כפי שמקבילים אותו כולם.

מר גרין:

ישנה עוד שאלה - ביחס למחנות העולים.
יכול לקרות שמיום הדפסת רשימת הבוחרים ועד לבחירות יעזובו רבים
מהם את המחנה, ויהיה קשה לחפש אותם. אני מציע לנהוג לגביהם
כמו לגבי החיילים. הם יצביעו בשתי מעטפות וועדת הבחירות תבדוק
אם הכל בסדר.

א.ב.

מר גרץ:

ברצוני עוד להוסיף מספר מלים ביחס לתאריכים, העבודה נעשית כולה בסכונות, ונעבוד ב-3 מספרות, אנו מניחים רשימת הבחורים תוכל להיות מוכנה בין ה-10 וה-20 במאי, כרשימי ההוצעה לבחור יישלחו מיד עם הדפסתם, ונוכל לשלוח אותם לא גבת אחת, אלא בכל פעם שנגמור אזור אחד - נשלח את ההודעות, מה שלא נוכל לעשות עם רשימת הבחורים, אומה נצטרך לפרסם רק כאשר תהיה כולה מוכנה.

א. תבורי:

באיזו מידה אתם תלויים בחוקת הבחירות של הכנסת?

מר גרץ:

ראשית: בענין הגיל, אנו יוציאו מתוך ההנחה שהגיל המינימלי הוא 18 שנה - ואם תסנו אותו - יהיו קשיים, ולפיכך בתאריך שייקבע, לעתידת התאריך הוא ה-1 במרץ, אבל יכול להיות לתסנו גם אותו.

התקלה היחידה שיכולה לקרות לסכונות היא שריפה - חוץ מזה לא יכול לקרות שום דבר שיעכב את הפעולה ליותר ממספר שעות. אנו מקווים - כפי שכבר אמרתי - לגמור את רשימת הבחורים עד ל-20 במאי, ואם תרצו עוד העתקות - יקח הדבר עוד כ-12 יום.

י. בר-יהודה:

אצלנו יש כ-900 אלף בוחרים והסכונות - שהן חדישות ביותר - צריכות לעבוד זמן רב כל כך בכדי להוציא את רשימת הבחורים. אני רוצה לשאול, אפוא, איך נוהגים בארצות אחרות שמספר הבחורים בהן הוא מיליונים רבים?

ס. צילון:

עם ישנו פנקס בוחרים סופר קבוע.

מר גרץ:

הדפסת רשימת הבחורים אינה לוקחת, אמנם, יותר מ-6-7 ימים, אלא שאנו עושים כיום עבודה שהיתה צריכה להיות מוכנה כבר מזמן. כיום אנו מכינים אותה לרגל הבחירות הללו. בפעם הבאה לא יגזול הדבר זמן רב כל-כך, אבל עכשיו אנו עושים עבודה יסודית.

א. כץ:

אינני מבין יפה ענין תעודות הזהות. כמה זמן יקח עד אשר תחולקנה לילי, ומדוע אי-אפשר לוותר כעת על התשלום אם עשו זאת בפעם הקודמת?

ס. צילון:

בתקבלה כבר החלטה שמי שיפנה וייבקש תעודת זהות, יי"ל לא למחר מ-21 יום לפני יום הבחירות, הסתלקה למרשם התושבים מתחליבת להסגיא לן אותה יום לפני הבחירות.

ת. מרביץ:

אני מבין שהסכונה כותבת רק בעברית, מה יעשו אלה שאינם יודעים לקרוא עברית?

א. תבורי:

האחוז היודע לקרוא ערבית מבין אלה אינו גדול ביותר.

ישיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט
13.3.1951
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

אם רשימה מסויימת רוצה לרכוש את
רשימת הבוחרים - כיצד והיכן עליה לפנות?

ה. רובינו:

גם אני רוצה לשאול את מר גרץ שאלה:
היתה החלטה שלא יהיו בקלפי אחת יותר
מ-800 בוחרים. אבל ישנם מקומות שהקלפי תכלול הרבה פחות האם
הבאתם זאת בחשבון? זה עלול להשפיע על ספער הקלפיות.

מ. צילון:

לפי החישוב שלי יהיו בערך 20 אלף קלפיות.

ד. בר-רב-האי:

מה הן ההקלות שעושים על האנשים שאדיין
אין להם תעודת זהות, טיקבל אותן? האם ישנו
סדור שלכל נקודה יבוא צלם?

ז. שזר:

יש לי עוד שאלה! אמרת, מר גרץ, שיום
הבחירות יהיה שמתון, ואמרת שכל אדם שמעתיק את סקומו יוכל, על
ידי פניה למסרד מרשם התושבים, להודע היכן הקלפי שלו. האם עשיתם
סדורים מתאימים שתהיה לאדם כזה תחבורה מתאימה לקלפי שלו?

היו"ר ב. ניר: על ענין זה עלינו להחליט כאן בוועדה.

מ. אלוף: המחלקה עושה את כל הסדורים שהצלם
והפקיד הרושם יבואו לכל נקודה בכדי
לספק לתושבים בה את תעודות הזהות. אם יוחלט כאן בוועדה שכל זה
ייעשה בלי תשלום - אדרבא, זה יקל עוד על העבודה.

מ. צילון: במסך הזמן שמכינים את רשימת הבוחרים
ואת ההודעות לבוחר - המצב בצבא איננו
מוקפא, כל יום משתחררים ומאגייסים אנשים חדשים.

מ. גרץ: אי אפשר לעשות סדור שיהיה בכל 100
האחוזים בסדר. אי אפשר לדאוג לאנשים
עד היום האחרון לפני הבחירות. כל החיילים הם בעלי זכות בחירה
בקלפיות האזרחיות. מי שיסתחרר בינתיים מן הצבא - יבחר בקלפי
האזרחית שלו, ומי שתגייס בינתיים - יבחר כפי שבוחרים כל
החיילים.

אנו רוצים מצד אחד להבטיח זכות בחירה
לכל אזרח, ומצד שני להבטיח שאיש לא יצביע פעמיים. בישובי קבע
ובקעבדות - הדבר הוא פשוט ביותר. השאלה מתעוררת רק לגבי מחנות
הצבא ומחנות העולים. לשני המקומות הללו הצענו אותו סדור, ואנו
סקורים שהוא יניח את דעתכם.

א. פרמינגר: אפשר אולי לצרף את תעודת הזהות של
החייל כאטר יבוא להצביע. יכול להיות

טזה יקל.

מ. גרץ: אין צורך בזה. החייל צריך למסור רק
את כרטיס הבוחר ולא את תעודת הזהות.

מ. גרץ:

ישיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט
13.3.1961
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

ד. בר-רב-האי:

מה יהיה דינם של הכרטיסים שיוחזרו אליכם אם לא תמצאו את הכתובת?

מר גרץ:

אם לא יקבל אדם את הכרטיס - יצטרך לדאוג לכך ולבוא בעצמו לקבל אותו. באם לא יעשה כן - לא יוכל לבחור. יותר מזה אין אנו יכולים לעשות. אנו נודיע על כך באופן רשמי, בכל העתונים, בודיעו וגם במודעות גרוב, וכל אדם ידע לצד עליו להתנהג.

י. בדר:

עד כמה שאני מבין - ישלחו ההודעות בדואר רגום, כיצד הן תוחזרנה אליכם?

מר גרץ:

יהיה סדור מיוחד עם הדואר - שר התחבורה הבטיח לנו - ודיבן של הבודעות הללו יהיה כדין סכתבים רגומים. הן תסודנה באופן אישי לכל אדם - ואם לא ימצא האדם - תוחזרנה על ידי הדואר ומשם חזרה למסדר למרשם התושבים. הובטח לנו כמו כן שהדבר ייעשה במהירות האפשרית.

ד"ר ירינו:

שמענו כאן על הקטי בענין 250 אלף בעלי זכות הבחירה שאין להם תעודות זהות. אולי אפשר לשלוח לאותם אנשים הודעות לבחור מצבע אחר, למשל, ואז לא יהיה צורך לכל הסורה של המצאת תעודות זהותי בזמן.

היו"ר נ. ניר:

הדבר בהחלט אינו רצוי, כל כל איש יוכל להעביר את הכרטיס שלו לשני, ותהיה

אנדרלמוסיה שלמה.

אני מודה בשם הועדה למר גרץ על הידיעות שהמציא לנו ועל התאריכים.

אנו עובדים לסדר היום שלנו - ההצעות החדשות של חברי הועדה. עסקנו בטאלות מס' 2 ו-10.

א. לנקין:

אני מבין שהדיון על חלוקת הנייר קטור בהצעתו של חבר הכנסת רובין ביחס לפנול ההוצאות. לפי ההגנלה על ההוצאות אוכל לקבוע את עמדתי בטאלת חלוקת הנייר. אני מבקש, אפוא, לדון על הצעתו של חבר הכנסת רובין לפני שניגש להצבעה בקטר לחלוקת הנייר.

א. פרסינגר:

בהצעת דברתי על הקצבת חמרים ולא על נייר בלבד. אני מציע לפדט זאת כ"חמרים" ולא "נייר", כי ישנם עוד מצרכים מחוץ לנייר שאני רוצה להקציב.

היו"ר נ. ניר:

עד כמה שאני מבין הרוב כאן הוא בעד הצעתו של חבר הכנסת לנקין לדון על סעיף ההצבלות בהוצאות לפני הסעיף על חלוקת החמרים.

רשימת ועדת חוקה, חוק ומספט
13.3.1951
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

הצעות הן:

- 1) **ח. רובין:** שוט רשימת מועמדים לא תוצא למיסון הוצאות תעמולת הבחירות שלה יותר מאשר 300 ל"י לכל מועמד שהוצע.
- 2) מבקר המדינה יבקר את חשבונותיהן של רשימות המועמדים, יבדוק את מקורות ההכנסה ויקבע אם הוצאות תעמולת הבחירות עברו את הגבולות שנקבעו בסעיף מסויים.
- 3) רשימות המועמדים חייבות להגיש למבקר המדינה על פי תביעתו את כל החומר והחשבונות הדרושים לו לשם קיום בדיקתו.
- 4) מבקר המדינה יפרסם - לפי יאחר מאדשיים לאחר מועד הבחירות - את הדו"ח שלו על הוצאות הבחירות של רשימות המועמדים תוך ציון מקורות הכנסותיהם.

הגדרות: "רשימת המועמדים" כולל גם "המפלגה או המפלגות" או הגופים הצבוריים שהציעו אותה או חוספיים או תמכו בה, או רוצה להסביר זאת: למשל, למפ"ם תומך הקבוץ הארצי - הוא הכניס 10 אלפים לירות; ובשעת הבדיקה הוא כבר איננו תומך ברשימה. לכן אני מציע להוסיף את המסקה "או תמכו בה" ואני משאיר למבקר המדינה את הסמכות לבקר את כל החשבונות - גם את אלו של המסק הקבוצי כולו.

"הוצאות תעמולת בחירות" - פירושו: כל ההוצאות של רשימת המועמדים מיום פרסום מועד הבחירות עד לשעת סגירת הקלפיות, ובתוך זה ההוצאות לאגנון אטלפות ופרסומן, מסיבות, הוצאות וכו', הדפסת חומר תעמולה בכתב ופרסומן, הוצאות תחבורה, מוניות גיוס הבחירות, וכן הוצאות בשבילל הסנגנון המועסק בשביל רשימת המועמדים.

אני מוכן לקבל כאן כל מיני תקוצים. ענין המסקולים מיותר בהחלט - אינני חושב שיש מפלגה שמסכה עליהם. כל מפלגה השתמשה ברסקול רק מסוג שישייה עתה זאת גם היא.

היו"ר נ. ניר: רוב חברי הועדה רוצים להתלפח בענין זה - ואני קובע 3 רגעים רשות לכל חבר להביע את דעתו.

י. בורר: אני מחייב את הצעת ההגבלה בעיקרה, אבל אני רואה קשיים רבים בנוגע לשיטה. אינני יודע בדיוק איך אפשר לקבוע הוצאות או הכנסות של מניפים מקומיים או רשימות אובדים - אבל השיטה כשלעצמה היא חיובית.

אינני חושב שאפשר לדרוש מן המפלגות שתגלינה את כל מקורות ההכנסה שלהן. ישנם אוהדים שאינם רוצים - ואלא בצדק - שידעו כי הם תורמים למפלגה מסויימת, ולכל מפלגה ישנם דברים שיש לה זכות לסמור עליהם בסוד. בכל זאת אני חושב שעלינו לעשות את הנסיון ולבחור ועדת משנה שתבדוק את הפרטים ותביא לוועדה את ההצעה הטובה ביותר. אינני בטוח שיהיה תוקף מלא לסעיף זה - אבל אני בטוח שהוא יבביל לא רק הוצאות בחירות, אלא גם הוצאות חמרות אחרות, וגם יחסוך לנו דויזים.

ע. אסף: אני חושב שאם אנו מתיחסים ברצינות לחוקים - אסור לנו לקבל חוק שאין לנו אפשרות לבצע אותו. וישנן אפשרויות רבות לעקוף את החוק הזה, זה פותח פתח לפתוח כסרונם של המארגנים לעקוף את החוק, ואני חושב שזוהי אונאה / עסקית, ולא כדאי לנו לסכן את עצמנו כאן.

ישיבת ועדת חוקה, חר' ומשפט
13.3.1951
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ג.

ד. בן-עמי:

אני סומך על סיוע החוק לגבי מילגות גדולות וקטנות כאחת. אפשר לעיף כל חוק - ובכל זאת מחוקקים חוקים. אלה שהם נגד הגבלה - רוצים לזכות בבחירות על ידי האמצעים הכספיים שלהם ולא על ידי שכנוע. אני רואה אי-מוסריות רבה בכל השיטה המלווה את תעמולת הבחירות שלנו. משום כך אני חושב שהשאלה איננה צריכה להיות אם אפשר לבצע או לא - אלא צריך להחליט על הגבלה של ההוצאות, והועדה החליט על הפרטים.

הלו"ף נ. ניר:

נתבקשתי על ידי יו"ר הכנסת לבקש לקבל החלטה לאסור על הרמקולים.

ד. בן-רב-האי:

אם מטרתנו היא למנוע צורות שונות של תעמולה - עלינו להגיד זאת בפה מלא. אבל אל לנו ללכת בעקיפין. אני מתנגד להצעה הזאת משום שאני אינני רוצה להיות שותף בטעות שקר מוסכם במדינת ישראל הצעירה. באנגליה קיימת שיטה של "סוכנים" למועמדים, ושם ישנה הגבלה של 6 פנס לכל אחד מהם - וכולם יודעים שזהו שקר וצביעות, וכל אחד צוחק מזה. אל לנו ללכת בדרך זו. אני זוכר גם את הוכוח הגדול שהיה לנו על חוק מבקש המדינה - באיזו מדה מותר לו להכנס לפורטום. עכשיו רוצים להתיר לו לבחון את כל הפרטים של מפלגה, במפלגה מסודרת אי אפשר יהיה לעשות את החשבון הזה. אם יש לנו, לנציג, הוצאות של 30 אלף ל"י לחדש, וגם בחייס הבחירות מביעות ההוצאות של המנגנון שלנו לסכום כזה - כיצד יקבעו אם? והאם יגידו שכל 30 אלף הלידות הלכו לתעמולת בחירות? אל נרגיל את חיי הצבור שלנו לשקריום מוסכמים.

י. קליינבוך:

אני מתפלא על חברי מפ"ם המופיעים כאן בהצעה שאינני יכול לקרוא לה אחרת מאשר "הצעה דון-קיסטוביט". העירו כאן כבר על מה שקורה באנגליה. כמובן שרע מאד אם מפלגה יכולה בהשפעת הכסף שלה להשפיע על המוני הבוחרים - אבל כל זמן שקיימים אנשים עשירים ועניים, הדרך היחידה שיכול העני לבצח בה את העשיר היא: בכח כשרונו להתגבר ולהיעשות עשיר גם הוא. כך יכולה גם מפלגה להתגבר על ידי האמת שלה. אין אפשרות לבדוק את המקורות שמהם מקבלות המפלגות את כספיהן, ואנו רק נרגיל את הצבור שלנו לשקריום. בכדי להכניס סעיף כזה מוכרחים כבר להיות מדה גדולה של הכרה אזרחית - וגם היא לא נתבסלה עדיין כל צרכה אצלנו.

א. פרמינגר:

אינני חסיד של השיטה האנגלו-ספנסית, אבל עטיתי כאן חשבון: 6 פני לגלגלת - זה 600 אלף ל"י לכל האוכלוסייה. אצלנו בבחירות האחרונות היו מיליון ל"י ומומחים אומרים שעכשיו גיע הכנס למיליון וחצי. נביח שירמו ויעקפו - בכמה יוכלו לעשות זאת? נביח שתהיה המלגה רשות לנציג 30 אלף לירות והיא תוציא 60 אלף - זה עוד איננו בזבוז של סכומים גדולים כאלה שמוציאות המפלגות אצלנו. מפלגה תוכל לרמות ב-10% אחוז בערך - אבל לא ב-200%. אם נותנים לישוב שלם יי"ש ומתנות - אפשר לראות עיני עקפו את החוק.

ישיבת ועדת החוקה, חוק ומספט

13.3.1951

חוק הבחירות לכנסת השניה

א.ב.

א. לגבי:

התפלגות לצורה שבה דברו כאן על ההגבלה הזאת המליצה הוא לא לאסור אלא על העמולה - המדובר הוא להגביל את ההוצאות. אינני מבין מהי ההגבלה שדוקא נציגי הצבור דואגים לאפשרות של עקיפת החוק. אולי מוציאים חוקים שונים מתוך ידיעה ברורה שיעקפו אותם - כך עשינו עם ה"צנע" - ויצרנו על ידי כך את משוק השחור - ובכל זאת מוציאים את החוקים. ודוקא אלה שדברו טובות על ה"צנע" - דוקא הם מטרעמים עכשיו על ההצעה להגביל את ההוצאות הבחירות. הרי נציגות הצבור היושבת כאן - היא העליפה של הצבור, ומדוע חוטאים דוקא שהם יעקפו את החוק? הוכוח מטתמן בקווים ברורים מאד ומבטלים בין אלה שיש להם כספים להוציא וטומכים על כך ובין אלה שאין להם כסף.

ב. בדרך:

בעד הצעת החוק כפי שהוגשה אינני יכול להצביע. אינני חושב שצריך לקבוע כאן את ההוצאות שיכולות מפלגות להוציאן חוץ מזה הסכום אינו נראא לי. אם אני, למשל, רוצה להקים חזית של פועלים דתיים מחוץ לחזית הדתית - ואני מציג 3 מעומדים בראש הרשימה, האם אינני יכול להוציא על התעמולה יותר מאשר 900 ל"י? וכיצד אפשר לנהל בקרת על ההוצאות שלי? אם ינדב משהו את המכונית הפרטית שלו לצרכי תעמולתי, והנסיעות תהיינה כביכול פרטיות - כיצד תקבעו כמה זה עלה? אני חושב שכאן נכנסים להקדוקי עבירות דוקא מסוג שרוצים לפגוע בעשירים. מוטב שלא יעשו חוק כזה - מיוצאים חוק שאיש לא יסמוך. אני מבין אם תגבילו את השמוש בטלפונים ממסלתיים למשל. אבל בבקורת הרדיקלית הזאת ובטכומים המינימליים האלה אינני יכול לתמוך.

ג. תכונות:

רוצים כאן להשיג דבר טוב מאד - ובאמצעותו ירצחו את הטוב הפשוט. אתם תגרמו על ידי החוק הזה לדסורליזציה פוליטית עצומה. אני, בתור פועל, אצביע נגד. הבקורת צריכה שתהיה מדויקת ויסודית. אם, למשל, בעל בית עתיד תוסך במפלגה בעל-ביתית, וחזק באמצעים שיש לו בבנק יש לו עוד כ"פים בביתו. כיצד אפשר לעשות בקרת במקרה זה? לגוף הקבוצי ישנם פנקסים שבהם רשומה כל הוצאה והוצאה, והמבקר יוכל לבדוק את ההוצאות עד הפרוטה האחרונה. אם רוצים ללכת בדרך זו - צריך לחוקק חוק שהמבקר יכול להכנס לפרטים של המסק הפרטי והקבוצי כאחד. או, למשל, אחדים בבית זה חושבים שמפלגה מסוימת מקבלת הקצבות מטעמי פרה. כיצד אפשר לבדוק במקרה זה את ההכנסות של המפלגה? מפא"י, למשל, צריכה לשרת יותר מ-450 טניפים. כיצד היא יכולה להתפק בהגבלה של 300 ל"י למינסד? היא צריכה להגיע לכל הסניפים סדן ועד אילת, ויש להם התכונות האלה. יגזלו את רוב ההקצבה להוצאות. לכן אני ממליץ לחוקק חוק שיאפשר להגשימו.

ד. טובי:

אני מביט על הענין הזה מבקורת מבט אחרת. אני חושב שענין זה יהווה תקדים מסוכן בחיי המדינה. אינני מתנגד להצעה להגביל את ההוצאות הבחירות - אבל אני מתנגד לחוקק חוק שיפתח פתח חמור מאד לפעולות המפלגות, ואני חושש לדימוקרטיה של חיינו הפוליטיים בארץ. אני מתנגד שנכנסים את הממשלה על ידי מבקר המדינה - לתוך החשבונות של כל מפלגה ומפלגה. אי אפשר לבדוק את ההוצאות מבלי לבדוק גם את החשבונות. אם באוקר חוק כזה לגבי בחירות - זה יהווה תקדים מסוכן לגבי דברים אחרים. אנו נדרזים על מבנית בחירות. אני מתנגד שיבוא מבקר המדינה ויבדק מי הם המממנים. אני מסכים להגבלות על צורת התעמולה אם אתם רוצים לבדוק את ההוצאות המפלגות - אני מסכים שהדבר ייעשה על ידי מוסד נפרד, אבל לא על ידי חוק במדינה שיגביל את חפט הפעולה של המפלגות.

ישיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט
13.3.1951
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

ז. שזר:

אני מסכים שנחליט ש-ברית מסויימים אינם רצויים בבחירות. אני נשלעצמי חושב שהכסף שהקצבתם כאן בשביל ספי' מספיק בהחלט - אך יתכן שאני טועה. אני רואה חבלה בקטר האוטומט בין מילת התעמולה לבין הצירים. לפי דעתי חובת ההסברה בליסי הנהיגה זכות וזכות ואמאעי לעשות נפשות. לפי דעתי התעמולה וההטברה הם הכרח בכדי שכל אחד ידע מה מציעה כל מפלגה וידע בעד מי הוא בוחר. אני מסכים שנחליט שאין משתמטים באמצעים לא טובים, אבל באמצעים הטובים שעליהם נחליט - צריך לחייב את המפלגה להסביר עד הסוף. אי-אפשר לדרוש מספ"ם - למשל - לא להשתמש באותיות-אור גדולות כל זמן שויצו אינה יכולה לעשות כן. אנו צריכים לחייב את הנוגעים בדבר למכור את כתבתם - ולהסביר עד הסוף.

י. בר-יהודה:

אני מבין שיש כאן מפלגות שלא נוה להן שידעו מאין הן לוקחות את הכספים שלהן. אני מוכן לוותר על זה. חשב הכנסת בורג הזכיר עוד דבר צודק: הוא אסר ~~ל~~ להיות מינימום לכל מפלגה. אני מוכן לקבל סכום יסודי שיהיה מינימום, שאם מפלגה מעמידה כראש הרשימה שלה - למשל - 3 אנשים, יהיה לה הסכום המספיק בכדי לנהל תעמולה. אני מוכן גם להסכים שהמפלגה הבוזבזנית ביותר תודיע איזה סכום עליה להוציא - אבל על הצבור ועלינו לדעת זאת. בבחירות לעיריות הוציאו המפלגות סכום של 200 אלף לירות ויותר. אם תגידו ש-45 אלף לירות זה מעט - אסכים ל-90 אלף, אבל גם זה איננו עוד סכום של 200 אלף לירות.

ט. כץ:

אני חושב שהדיון הזה הוכיח שהאמת נמצאת - כתמיד - בין שני הקצוות, כלומר: באמצע. ברור שיטננו קסיים עצומים בבצוע חוק זה, אבל מי עלול לרמות? - זה שיש לו כסף, ודוקא אלה שיש להם וטלאי הגדול ביותר של כסף מאיימים אלינו מה ברטאות. אפשר להביא הנה מספר הצעות תקון, למשל: הוצע כאן שהסכום יהיה יותר גדול והיסוד לא יהיה מספר הצירים. גם אני חושב שלא כל הפרטים שהוצעו הם נכונים. אינני חושב שזה אסון שמבקר המדינה ידע את ההכנסות שיש לכל מפלגה. יתכן - וקרוב לוודאי - שהחוק לא ימעיט את ההוצאות עד למינימום שדורשים כאן - אבל הוא ימעיט אותן בהרבה. מסיבה לא תוכל להוציא 200 אלף לירות במקום 40 אלף. אם מגיעים ומסכימים כאן לעקרון של חסול הבזבוז במידה נכרת - אפשר לקבל את העקרון ולבחור בוועדת משנה שתביא הצעה מוסכמת בענין זה.

י. הררי:

קביעת ההגבלות בתעמולת בחירות היא בדרך כלל דבר דימוקרטי ביותר, כי לא כל מי שיש לו המאח צריך שתהיה לו גם הדעה, ולא כל מי שמדפיס יותר כרוזים צריך לנצח בבחירות. נשאלת רק השאלה: כיצד עושים זאת? בצרפת, כאשר היו בחירות אזוריות, היו מודעות לכל אזור, היו עושים לוח שווה לכל מודעה וכל מועמד היה יכול לידבר מודעות על לוח שהוקצה לו. הוא היה יכול להוציא על כך מיליונים רבים, ולהדביק פתע"ם מכל הסוגים - אבל רק על השטח שהוקצה לו. השאלה היא: מה יבנס לתחום החשבון של ההוצאות? הובאה כאן דוגמא על אדם עשיר שאי-אפשר לבדוק את הכנסותיו ואת הוצאותיו. אני אביא דוגמא לצד אחר. בני יודע שקבוצים מוציאים אנשים לפני בחירות לסם תעמולה - אנשים אלה אינם עולים בכסף. האם אנשים אלה בכללים בתוך הסכום שצריך להביא בחשבון? "על-המסך", למשל, מפרסם בעתון שלו תעמולת בחירות למפלגתו - למפלגתו אין עתון, והאם אני צריך לכלול בחשבון הוצאות התעמולה את המודעות שאני נותן לפרסם בעתון אחר? כל הגישה היא מטע"ה ואינה מוצדקת. רוצים להכניס כאן עקרון בלי בסיס. לדעתי אי אפשר להכניס את העקרון הזה - אי אפשר שהמודד יהיה מטע"ה.

ישיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט

13.3.1951

חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

ח. רובין:

אני רוצה להגיד מראש שאנו מסכימים לכל דיון ענייני. אין אנו עומדים על כל פרט של הצעתנו. אנו מוכנים להשתכנע; אנו מוכנים לוותר על בדיקת ההכנסות. אנו מוכנים לכל דיון ענייני בוועדת משנה על סנת לבחון מה אפשר לקבל ומה צריך למחוק; אם מדברים על דימוקרטיה - נכונה הדוגמה שבחן חבר הכנסת הררי שלכל מפלגה תופיעה ברשימה לבחירות צריכה להיות אפשרות שווה להופעה ממוסנת על ידי המדינה. זה אומר שלא עודף הכסף קובע בבחירות. הקהל איננו רוצה בגזרון הכסף. מלחמת הבחירות לבחירות העירוניות הורידה את משקל המפלגות בעיני הקהל. אנשים שאין זה יפה להטיף מוסר לקבוצ גלויות ולגזוז מיליונים על תעמולה לבחירות.

מבקר המדינה איננו הממשלה. זהו מוסד בלתי תלוי. אני מוכן להכניס לחוק חובת שתיקה של מבקר המדינה לכל הדברים שיש עליהם חובת פרטום, וגם למחוק את חובת הפרטום. אין זה נכון שדבר זה מטמטמ תקדים. אין זה נכון, למשל, שאם תהיינה רדיפות מטמטמ על מפלגה מסויימת, יקחו את הדו"ח ממבקר המדינה. יוכלו לאסור את האנשים בלי זה.

אני מסכים להצעת חבר הכנסת בדר שתבחר

ועדת משנה שתעבד הצעות.

היו"ר נ. ניר:

השאלה היא: האם ההגבלות בננוגע להוצאות של הוצאות תעמולה לבחירות זהו עקרון?

אני מצביע על העקרון של חוק על הגבלה

על הוצאות התעמולה.

ה צ ב ע ה

בעד העקרון של חוק על ההגבלה - 10
נגד - 10

אני מצביע שנית

ה צ ב ע ה

בעד העקרון של חוק על ההגבלה - 10
נגד - 11

ה הצעה לא נתמבלה

אני רוצה להצביע עכשיו על שאלת הנייד והחברים. ישנה הצעה עקרונית טרחנית לכת של חבר הכנסת בדר למחוק את הפקוח על הנייד מיום הכרזת הבחירות עד לגמר הבחירות. ישיבת ועדת הבחירות המרכזית.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חבר הכנסת בדר - מיעוט
נגד - רוב

ה הצעה נדחתה.

ישיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט
13.3.1951
חוק הבחירות לכנסת השנייה

א.ב.

א. פרקינגר: יש לי הצעה שהשלטונות יבטיחו הקצבת נייר וחמרי תעסולה חיוניים אחרים לפי פירוט של ועדת הבחירות - על חשבון המפלגות.

היו"ר נ. ניר: הממשלה איננה להקציב את החמרים הדרושים לתעסולה לרשימות. פרטי הדברים, הצורה והסידור - יימסרו לוועדת חוקת הבחירות.

ז. שזר: הצעתי היא לדחות את ההצבעה בשאלה זאת למחר, כי צריכים לדבר על ענין זה.

היו"ר נ. ניר: אני מצביע את ההצעה לדחות את ההצבעה למחר.

ה צ ב ע ה

בעד דחיה למחר - 22
נגד - 25

ההצבעה נדחתה למחר.

חבר הכנסת לם רוצה למסור הודעה אישית.

לם: הצבעתי נגד ההצעה לכלול בחוק הנבלות בנוגע להוצאות אינני מתנגד לפעולה של ועדת החוקה או של הגורמים כאן להגיע למסקנה להגביל את הוצאות הבחירות. אינני מתנגד להגבלה - אבל אינני חושב שהמקום להגבלה זאת הוא בחוק.

היו"ר נ. ניר: אני נפעל את הישיבה.

הישיבה הבאה תתקיים מחר, 14.3.1951, בשעה 9.00.

(הישיבה בסתימה בשעה 9.00)